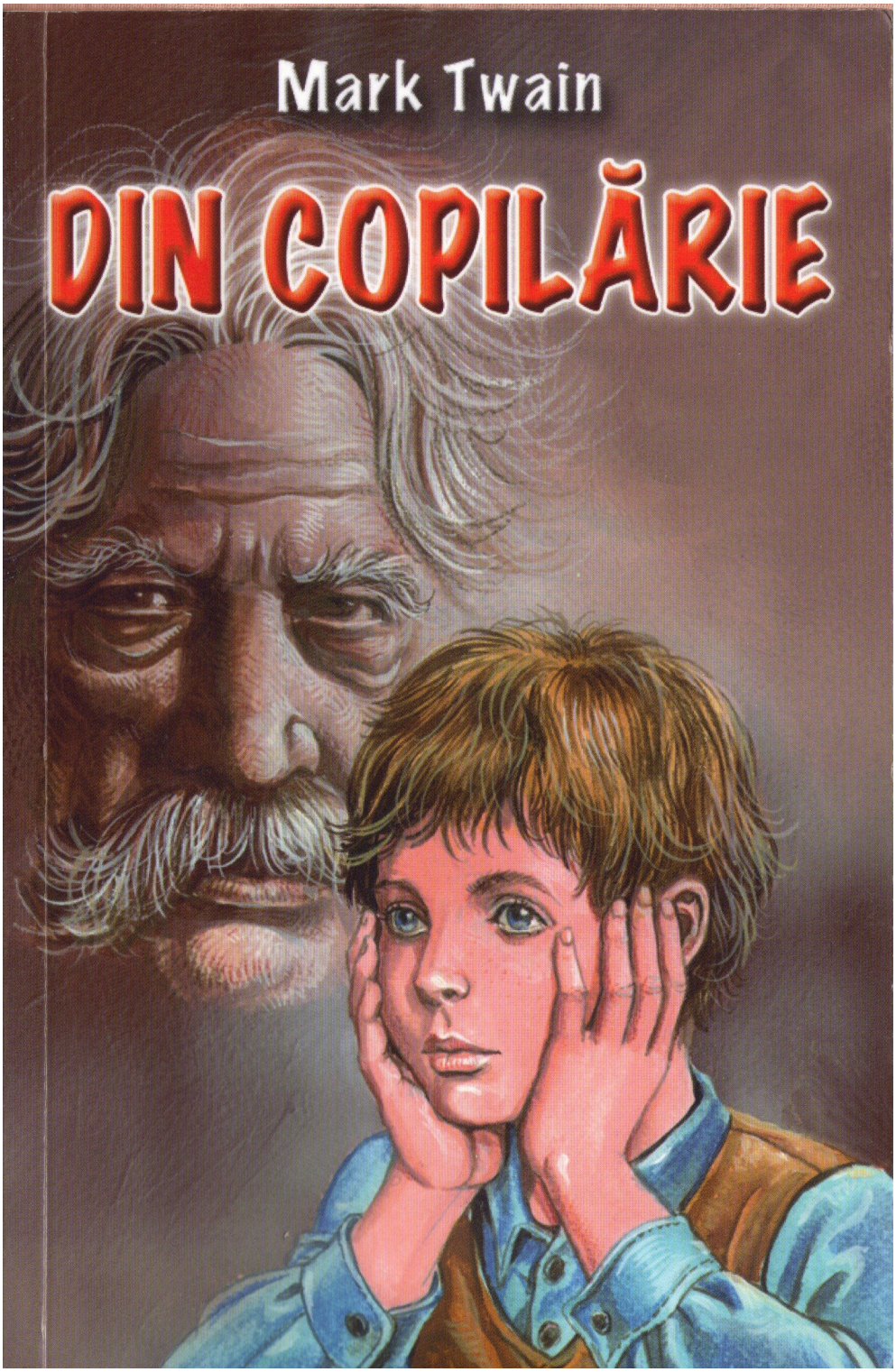

DIN COPILĂRIE
MARK TWAIN

Cuprins

RUGĂCIUNEA PENTRU TURTA DULCE 2
HIPNOTIZATORUL 3
(2 decembrie 1906) 5
CUM AM CÂŞTIGAT TREI DOLARI 8
"ŞTIREA DESPRE MOARTEA MEA" 11

RUGĂCIUNEA PENTRU TURTA DULCE

(15 august 1906)

Am început să merg la şcoală când aveam vreo patru ani şi jumătate. În acele zile de demult, la Hannibal[1], în Missouri[2] nu existau şcoli de stat, ci numai două şcoli particulare, la care se cerea o taxă de douăzeci şi cinci de cenţi pe săptămână pentru fiecare elev, deşi plata se făcea pe apucate. Miss Horr îi dăscălea pe copiii mai mititei într—o şandrama de scânduri, aflată la capătul dinspre miazăzi al Străzii Mari. Mister Sam Cross preda copiilor ceva mai măricei într—o hardughie de lemn, cocoţată pe un deal. Pe mine m—au dat la şcoala domnişoarei Horr, şi îmi amintesc de prima mea zi de şcoală în şandramaua aceea de scânduri ca şi cum ar fi fost ieri, deşi au trecut mai bine de şaizeci şi cinci de ani de atunci; în orice caz, îmi amintesc de o întâmplare petrecută în prima zi. Călcasem nu ştiu ce regulă şi mi s—a atras atenţia să nu mai fac niciodată aşa ceva, spunându—mi—se că pedeapsa pentru recidivă este bătaia cu biciul. Totuşi, am greşit din nou, şi miss Horr mi—a poruncit să mă duc să caut o nuia şi să i—o aduc. Am fost bucuros că mi—a încredinţat mie sarcina asta, fiindcă mă socoteam în stare să aleg o nuia potrivită cu mai mult discernământ decât oricare altul.

Scormonind în ţărână, am găsit o aşchie veche de stejar, lată de două degete, groasă de un sfert de deget şi îndoită uşor la un capăt, lăsată pesemne de un dogar. Mai erau pe—acolo câteva aşchii frumuşele, de acelaşi soi, dar am ales—o tocmai pe aceasta, cu toate că era putredă. I—am adus—o domnişoarei Horr, i—am înmânat—o şi am rămas în faţa ei, cu o mutră smerită şi resemnată, menită să—şi câştige îngăduinţă şi simpatie, ceea ce însă nu s—a întâmplat. Dumneaei ne—a aruncat, atât mie cât şi aşchiei, o lungă privire, de straşnică dezaprobare, apoi m—a strigat pe numele meu întreg: Samuel Langhorn—Clemens — îmi auzeam, cred, pentru prima oară numele rostit în întregime şi dintr—o dată — şi mi—a spus că—i este ruşine de mine. Aveam să învăţ în curând că atunci când un dascăl îl strigă pe un elev cu numele lui întreg e semn de bucluc. Miss Horr mi—a zis apoi că are să trimită un băiat mai priceput la nuiele decât mine, şi mă apucă şi acuma jalea când îmi amintesc câte chipuri s—au luminat de speranţa că vor primi această misiune. De primit, a primit—o Jim Dunlap, iar când s—a întors cu nuiaua aleasă de el, a trebuit să recunosc că era un expert.

Miss Horr era o femeie de vârstă mijlocie, originară din Noua Anglie[3] , avea obiceiurile şi principiile celor din Noua Anglie, şi îşi începea întotdeauna ora cu câte o rugăciune şi cu citirea a câte unui capitol din *Noul Testament,* pe care ni—l explica apoi pe scurt. Într—unul din aceste scurte comentarii, miss Horr a dezvoltat ideea cuprinsă în textul: "Cere şi ţi se va da", spunând că oricine se roagă din toată inima şi cu dorinţa fierbinte de a căpăta vreun lucru poate fi sigur că rugăciunea îi va fi împlinită.

Am fost atât de impresionat şi atât de încântat de posibilităţile pe care mi le oferea această reţetă, încât cred că auzeam pentru întâia oară de ea. Şi m—am gândit să încerc şi eu. Având deplină încredere în miss Horr, nu mă îndoiam câtuşi de puţin de rezultate. M—am rugat, aşadar, să capăt niţică turtă dulce. Margaret Kooneman, fiica brutarului, venea în fiecare dimineaţă la şcoală cu o bucată de turtă dulce; de obicei o ţinea ascunsă, dar în ziua aceea, când mi—am sfârşit rugăciunea şi am ridicat privirea, am băgat de seamă că turta era la îndemână şi că fetiţa se uita în altă parte. Cred că toată viaţa mea nu m—am bucurat de vreun răspuns la rugăciune mai mult decât m—am bucurat de răspunsul primit în clipa aceea; şi m—am convertit de îndată. Aveam nenumărate dorinţe de tot felul, care până atunci rămăseseră totdeauna neîmplinite, însă în clipa aceea m—am hotărât să mi le împlinesc singur, şi încă din belşug, acum, că aflasem calea.

Dar visul acesta, la fel ca toate celelalte vise cu care ne legănam în viaţă, nu avea nici un temei. În următoarele două sau trei zile m—am tot rugat, cum nu s—a mai rugat, cred, nimeni în târguşorul nostru; m—am rugat din toată inima şi cu toată seriozitatea; dar nu m—am ales cu nimic. Am băgat de seamă atunci că nici cea mai fierbinte rugăciune nu e în stare să—mi mai facă rost de turtă dulce, şi am ajuns la încheierea că dacă un om îşi păzeşte bine bucata de turtă dulce şi nu—şi ia ochii de la ea, nu are de ce

---

[1] *Orăşel pe malul fluviului Mississippi; aici şi—a petrecut Mark Twain copilăria şi adolescenţa (1839—l853).*

[2] *Stat în regiunea centrală a S. U. A.*

[3] *Regiune din nord—estul S. U.A., unde Anglia a înfiinţat la începutul secolului al XVII—lea unele din primele ei colonii de pe teritoriul Americii de Nord.*

să—şi bată capul cu rugăciuni.

Pe maică—mea a îngrijorat—o nu ştiu ce anume în atitudinea şi în purtările mele, încât m—a luat la o parte şi a început să mă descoasă cu multă bunăvoinţă. De teamă să nu—i amărăsc sufletul atât de bun, n—am vrut să—i dezvălui schimbarea ce se petrecuse în sufletul meu, dar în cele din urmă i—am destăinuit, cu lacrimi în ochi, că am încetat să fiu creştin. Cu inima zdrobită, m—a întrebat de ce.

I—am arătat cum îmi dădusem seama că nu fusesem creştin decât de dragul câştigului şi că nu mai puteam suporta acest gând, prea era mare ticăloşia.

Atunci, m—a strâns la piept şi m—a consolat. Din ceea ce mi—a spus am priceput că dacă voi continua să fiu astfel, nu voi rămâne niciodată singur.

HIPNOTIZATORUL

(1 decembrie 1906)

Un eveniment tulburător în viaţa târguşorului nostru a fost sosirea hipnotizatorului. Cred că era în 1850. Nu sunt sigur, dar în privinţa lunii, îmi amintesc precis — era în mai; amănuntul a dăinuit în memoria mea vreme de cincizeci de ani. Câteva mici întâmplări din luna aceea m—au ajutat să—l păstrez proaspăt în amintire în tot acest timp, întâmplări fară importanţă şi nevrednice să fie îmbălsămate, pe care totuşi mintea mea le—a păstrat cu grijă, alungând, spre a le face loc şi spre a asigura confortul necesar, lucruri de reală valoare. Adevărul este că memoria unui om e la fel de lipsită de noimă ca şi conştiinţa lui, şi nu are nici un criteriu pentru stabilirea valorilor şi a proporţiilor. Dar să lăsăm deoparte aceste întâmplări lipsite de însemnătate şi să ne ocupăm de ceea ce ne interesează acum, de hipnotizatorul cu pricina.

Cum a venit, a început să facă reclamă spectacolului său, făgăduind fel de fel de minunăţii. Intrarea era, ca de obicei, douăzeci şi cinci de cenţi, iar pentru copii şi pentru negri, jumătate preţ. Târguşorul auzise ceva despre hipnotizator, dar încă nu făcuse cunoştinţă cu el, în carne şi oase. În seara premierei nu s—au înghesuit mulţi spectatori, însă aceştia au avut de povestit a doua zi atâtea minunăţii, încât curiozitatea tuturor a fost aţâţată, iar după aceea magicianul a avut săli pline două săptămâni în şir. Aveam pe atunci 14 sau 15 ani, adică vârsta la care un băiat e dornic să îndure orice, să treacă prin toate primejdiile (afară de aceea de a pieri în mijlocul flăcărilor) dacă în felul acesta s—ar putea grozăvi în faţa lumii; iată de ce, când am văzut cum se scălâmbăia "mediul" pe scenă, stârnind râsetele şi aplauzele admirative ale spectatorilor, am simţit o dorinţă arzătoare de a deveni eu însumi "mediu".

Trei seri la rând am stat printre candidaţii înghesuiţi pe scenă, ţinând în palmă şi holbându—mă la "discul magic" şi încercând zadarnic să intru în transă; am rămas treaz şi a trebuit să mă retrag învins, ca mai toţi ceilalţi. Ba, mai mult, am fost nevoit să stau în sală şi să—l urmăresc, plin de invidie, pe Hicks, salahorul nostru, care, când Simmons, magicianul, exclama: "Uite şarpele, uite şarpele!", începea să ţopăie şi să alerge de colo până colo. Şi când magicianul îi băgă în cap că priveşte un straşnic apus de soare, îl auzeam spunând: "Tii, ce frumos!" şi aşa mai departe, toate trucurile cunoscute. Nu puteam nici să râd, nici să aplaud: mă umplea de amărăciune gândul că oamenii râd, aplaudă şi fac un erou din Hicks, îmbulzindu—se în jurul lui după terminarea spectacolului, ca să afle de la el noi şi noi amănunte în legătură cu minunăţiile pe care, pasămite, le văzuse în transă, şi fălindu—se în fel şi chip că—l cunoşteau. Să se fălească cineva că—l cunoaşte pe Hicks! Auzi idee! Nu puteam răbda una ca asta, simţeam cum plesneşte fierea în mine.

La cea de—a patra reprezentaţie s—a ivit ispita, şi n—am fost destul de tare să—i ţin piept. După ce m—am holbat un timp la "discul magic", m—am prefacut că mi—e somn şi că moţăi. "Profesorul" îndată s—a apropiat de mine şi s—a apucat să facă "pase"[4] deasupra capului şi de—a lungul trupului, picioarelor şi braţelor mele, încheindu—şi fiecare "pasă" cu un pocnet din degete, chipurile pentru a

[4] *pase = îşi plimba mâinile.*

descărca prisosul de electricitate; apoi a început să mă "magnetizeze" cu discul, pe care—l ţinea între degete, şi să mă "sugestioneze", că, oricât m—aş strădui, nu—mi mai pot lua ochii de la el; m—am ridicat atunci încetişor şi, mergând încovoiat şi cu ochii aţintiţi asupra discului, l—am urmat de colo până colo, întocmai cum văzusem că fac şi ceilalţi. Apoi am fost supus la alte încercări. M—am lăsat sugestionat să fug de şerpi, să car găleţi cu apă spre a stinge un incendiu, să asist cu emoţie la o cursă de vaporaşe, să mă îndrăgostesc şi să sărut nişte fete imaginare, să pescuiesc de pe scenă şi să prind nişte somni mai mari decât mine... şi aşa mai departe, toate minunile obişnuite. Dar nicidecum în mod obişnuit. La început am fost prevăzător, de teamă ca nu cumva "profesorul" să—şi dea seama că—s un impostor şi să mă alunge de pe scenă, facându—mă de ocară; dar îndată ce am simţit că nu mă paşte nici o primejdie, m—am pus serios pe treabă, pentru a demonstra că Hicks nu face două parale ca "mediu" şi pentru a—i uzurpa astfel locul.

A fost o treabă destul de uşoară. Hicks era cinstit din născare, iar pe mine cinstea nu mă stânjenea de fel, cel puţin aşa pretindeau unii. Hicks spunea numai ceea ce vedea aievea, pe când eu vedeam mai mult decât se putea vedea şi adăugam, pe ici, pe colo, câte un amănunt ce mi se părea de folos. Hicks era lipsit de imaginaţie, pe câtă vreme mie mi se făcuse parte dublă. El era bleg din fire, pe când eu venisem pe lume neastâmpărat. Pe Hicks nu—l putea tulbura nici o vedenie şi, pe deasupra, era şi cam împiedicat la limbă, în timp ce eu, când mi se năzărea ceva, deşertam întreg dicţionarul, pierzând totodată şi puţina minte ce—o mai aveam.

După o jumătate de ceas, Hicks şi reputaţia lui aparţineau trecutului, nu mai era decât un erou prăbuşit, un idol sfărâmat, iar eu ştiam lucrul acesta şi—mi spuneam fericit: "Mârşăvia a reuşit!" Hicks n—ar fi fost niciodată în stare să se lase hipnotizat în aşa măsură încât să sărute în public o fată imaginară sau reală, pe când eu mă pricepeam. Mi—am pus în gând să realizez cu preţul oricăror jertfe fizice sau morale tot ceea ce nu izbutise să facă Hicks. Băgasem de seamă greşelile pe care le săvârşise, şi le ţineam minte. Bunăoară, dacă magicianul îl întreba: "Ce vezi?" şi—l lăsa să născocească singur o "vedenie", Hicks se dovedea orb şi mut, era incapabil să vadă sau să spună ceva, pe câtă vreme eu, aşa cum şi—a dat îndată seama magicianul, mă descurcam mai bine şi fără ajutorul lui.

Pe urmă mai era ceva: în ce privea sugestia, Hicks nu făcea nici cât o ceapă degerată. Ori de câte ori Simmons se aşeza în spatele lui şi, privindu—l ţintă în ceafa, încerca să—i vâre în cap ceva prin sugestie, Hicks căuta în gol şi nu recepţiona niciodată nimic. Dacă ar fi luat aminte, ar fi putut să citească pe feţele transportate ale publicului că în spatele lui se întâmplă ceva care cerea răspuns. Fiind un impostor, mă temeam să fiu supus la această încercare, deoarece ştiam că "profesorul" avea să—mi "poruncească" să fac un lucru pe care, neştiind despre ce e vorba, n—aş fi fost în stare să—l fac, ceea ce m—ar fi dat în vileag. Totuşi, când mi—a venit rândul, mi—am încercat norocul. Dându—mi seama după expresia încordată şi nerăbdătoare a spectatorilor că Simmons stă în spatele meu şi—mi "porunceşte" ceva cu toată puterea, m—am străduit să—mi închipui ce—o fi vrând, dar nu mi—a dat nimic prin minte. M—am simţit ruşinat şi ca vai de capul meu. Credeam că a sunat ceasul demascării şi că peste o clipă voi fi nevoit să părăsesc sala, huiduit. Ar trebui să—mi fie ruşine s—o mărturisesc, dar în clipa aceea primul meu gând a fost nu cum aş putea să stârnesc mila oamenilor inimoşi părăsind sala tulburat şi ruşinat de propria—mi ticăloşie, ci cum aş putea să ies în chip cât mai senzaţional şi mai spectaculos.

Pe masă, printre obiectele folosite în cursul reprezentaţiilor, se afla şi un revolver vechi, ruginit şi neîncărcat. Cu două sau trei săptămâni înainte, avusese loc de întâi mai o serbare şcolară, la care mă certasem cu un găligan, zurbagiul şcolii, şi cearta nu se sfârşise bine pentru mine. Băiatul acela şedea acum în mijlocul sălii, cam la jumătatea culoarului principal. M—am îndreptat tiptil şi solemn spre masă, cu o privire fioroasă, maimuţărită după aceea a eroului unui roman popular, am apucat brusc revolverul, l—am fluturat în aer, am strigat numele zurbagiului, am sărit de pe scenă, m—am năpustit spre el şi l—am fugărit afară din sală, mai înainte ca spectatorii, înmărmuriţi, să poată interveni ca să—l salveze. Au urmat aplauze frenetice, iar magicianul, adresându—se publicului, a spus pe un ton solemn:
—Ca să vă daţi seama cât de remarcabilă este această performanţă şi ce "mediu" admirabil avem în persoana acestui băiat, vă asigur că fără ca eu să fi pronunţat nici un singur cuvânt spre a—l dirija, el a îndeplinit întocmai, până în cele mai mici amănunte, ceea ce i—am poruncit cu mintea. Printr—un simplu impuls al voinţei aş fi putut să—l opresc în orice clipă din goana lui turbată, aşa că bietul flăcău care adineauri a fugit din sală n—a fost nici o clipă în primejdie.

Prin urmare, nu mă făcusem de râs. M—am întors pe scenă ca un erou, simţindu—mă fericit cum

n—aveam să mai fiu vreodată pe lumea asta de atunci încoace. În ce priveşte sugestia, temerile mele se risipiră. Am înţeles că în cazul când n—aş fi în stare să ghicesc poruncile "profesorului", aş izbuti oricând să născocesc ceva care să se brodească la fel de bine. Nu m—am înşelat, iar exhibiţiile de dirijare a gândirii au devenit numerele preferate ale publicului. Ori de câte ori simţeam că mi se porunceşte să fac un lucru, mă ridicam şi făceam ceva — orice îmi trecea prin cap — iar magicianul, nefiind prost, nu mă dezminţea niciodată. Când oamenii mă întrebau: "Dar cum poţi ghici ce—ţi porunceşte el?" eu răspundeam: "Păi foarte uşor!" Iar ei exclamau atunci cu admiraţie: "E peste puterile noastre să pricepem cum faci!"

Hicks se arătase slab şi în altă privinţă. Când, după ce îi făcea "pase", "profesorul" anunţa: "Corpul lui e insensibil acum, poftiţi de vă convingeţi, doamnelor şi domnilor", doamnele şi domnii se repezeau să se convingă şi înfigeau ace în el, iar dacă acestea intrau adânc, Hicks tresărea, şi bietul "profesor" se vedea silit să explice că Hicks "nu este îndeajuns de adânc hipnotizat". Eu însă nu tresăream; sufeream doar şi lăcrimam în sinea mea. Câte cazne nu e dispus să îndure un băiat îngâmfat pentru a—şi păstra "reputaţia"?! La fel şi bărbaţii îngâmfaţi: o ştiu din proprie experienţă şi am constatat acelaşi lucru la sute de mii de oameni. M—aş fi aşteptat, uneori, ca "profesorul" să mă apere atunci când încercările erau neobişnuit de grele, însă nu mă apăra. Se prea poate să fi fost amăgit la fel ca şi ceilalţi, cu toate că nu—mi vine să cred. Oamenii erau foarte cumsecade, dar cred că împingeau la extrem naivitatea şi credulitatea. Îmi înfigeau în braţ câte un ac şi apăsau până ce cam o treime din lungimea lui îmi intra în carne, apoi rămâneau muţi de uimire, nepricepând cum putea "profesorul", printr—un simplu efort de voinţă, să—mi prefacă braţul într—o bucată de fier, nesimţitoare la durere. De fapt, braţul meu nu era deloc insensibil: mă durea cumplit. După cea de—a patra reprezentaţie, acea reprezentaţie măreaţă şi triumfală, am rămas singurul "mediu". Simmons n—a mai invitat alţi candidaţi pe scenă. Am lucrat singur seară de seară, până la încheierea turneului de două săptămâni al magicianului. Până atunci scepticismul celor zece—doisprezece bătrâni înţelepţi se dovedise ireductibil. Socoteam acest lucru drept o jignire, ca şi cum m—aş fi îndeletnicit cu o meserie cinstită. Nu—i nimic surprinzător în asta. Uneori oamenii se simt adânc jigniţi tocmai când o merită. Cei zece bătrâni preaînţelepţi au continuat să clatine din cap neîncrezători până la sfârşitul primei săptămâni, spunând că n—au văzut nici o minune care să nu poată fi săvârşită prin conivenţa partenerilor; pe deasupra, neîncrederea lor îi făcea să se umfle în pene şi să se laude cu ea în faţa celor ignoranţi şi creduli, îndeosebi bătrânul doctor Peake, care era căpetenia scepticilor, se arăta grozav: era doar coborâtor al F.F.V. [5], un om învăţat, venerabil, cu părul alb, îmbrăcat elegant, după moda unei epoci mai timpurii şi mai distinse; era masiv şi imnunător şi nu numai că părea, dar chiar era cu adevărat înţelept. Exercita o mare influenţă asupra concetăţenilor săi, iar părerea lui în orice chestiune era preţuită, mai mult decât aceea a oricărui alt cetăţean al târguşorului nostru. Când, în cele din urmă, l—am cucerit şi pe el, mi—am dat seama că eram stăpân pe situaţie; iar acum, după mai bine de cincizeci de ani, recunosc, cu câteva lacrimi vechi, secate, că m—am bucurat de triumful meu fără pic de ruşine.

(2 decembrie 1906)

În 1847 locuiam într—o casă mare, albă, la colţul dintre Strada Mare şi Strada Colinei — o casă care mai stă în picioare şi astăzi, cu toate că nu mai e chiar aşa de mare, măcar că nu—i lipseşte nici o scândurică; am văzut—o acum un an şi am băgat de seamă că s—a împuţinat. Tata a murit în casa asta în luna martie a pomenitului an, dar familia noastră s—a mutat de acolo abia câteva luni mai târziu. Nu eram singurii locatari ai casei: mai locuia acolo o familie, aceea a doctorului Grant. Într—o zi, nu ştiu din ce pricină, doctorul Grant şi doctorul Reyburn s—au bătut pe uliţă cu bastoanele—baionete, şi Grant a fost adus acasă crestat de nenumărate tăieturi. Bătrânul doctor Peake i—a oblojit rănile şi, un timp, a

[5] *Abrevierea formulei First Families of Virginia, care înseamnă în traducere: Primele familii stabilite în Virginia; apartenenţa la aceste familii constituia un fel de titlu de noblețe.*

venit zilnic să—l îngrijească.

Ca şi Peake, familia Grant era de fel din Virginia, iar într—o zi, când Grant se înzdrăvenise îndeajuns ca să umble prin casă şi să stea la taclale în salonaş, a venit vorba despre Virginia şi despre vremurile de altădată. Eram şi eu acolo, dar ceilalţi pesemne că nu m—au băgat în seamă, fiindcă nu eram decât un prichindel, o cantitate neglijabilă. Doi dintre cei prezenţi — doctorul Peake şi missis Crawford, mama doamnei Grant — care fuseseră în sala teatrului din Richmond[6] când acesta a luat foc acum treizeci şi şase de ani, au adus vorba despre memorabila tragedie, dând amănunte înfricoşătoare. Cu ochii acestor martori oculari am văzut atunci întreaga tragedie, cu o intensitate insuportabilă: am văzut fumul negru răsucindu—se şi învârtindu—se spre cer, am văzut limbile de foc care sfâşiau fumul şi—l înroşeau, am auzit ţipetele sinistraţilor, le—am zărit feţele în pervazurile ferestrelor, prin perdeaua de fum, i—am văzut sărind în gol pentru a—şi găsi moartea. Acest tablou e încă viu în faţa ochilor mei şi nu se va şterge niciodată.

La un moment dat au vorbit şi despre vechea reşedinţă a familiei Peake, construită în perioada colonială, o clădire cu coloane masive şi cu încăperi spaţioase, iar din amănuntele disparate pe care le—am aflat mi—am făcut o imagine destul de clară despre ea. Am ascultat cu nesaţ, deoarece auzeam pentru prima oară detalii despre asemenea palate din gura unor oameni care le văzuseră cu ochii lor proprii. Un amănunt, aruncat la întâmplare atunci, mi—a izbit îndeosebi imaginaţia. În zid, lângă intrarea principală, se afla o gaură rotundă, mare cât o farfurie, făcută de o ghiulea englezească în timpul războiului pentru independenţă. Era un amănunt sugestiv, care dădea viaţă istoriei, iar pentru mine până atunci istoria nu fusese niciodată vie.

Ei bine, trei sau patru ani mai târziu, aşa cum am arătat mai sus, devenisem "mediul" şi vedeta spectacolelor hipnotizatorului; era pe la începutul celei de a doua săptămâni a turneului; spectacolul ajunsese cam la jumătate, când în sală şi—a făcut intrarea impunătorul doctor Peake, cu plastron, manşete scrobite şi baston cu măciulia de aur; un cetăţean respectuos i—a cedat numaidecât locul lângă familia Grant. Aceasta s—a întâmplat tocmai când încercam să născocesc o nouă halucinaţie, ca răspuns la îndemnul "profesorului":

—Concentrează—ţi puterile. Uită—te cu atenţie. Spune, vezi ceva? Concentrează—te! Şi acum descrie ce vezi!

Fără să bănuiască, intrarea doctorului Peake în sală îmi amintise de discuţia pe care o ascultasem cu trei ani în urmă. Îmi furnizase astfel capital şi devenise complice la şarlatania mea. Am început, aşadar, să descriu o viziune vagă şi ceţoasă (asta era o regulă a jocului; n—are nici un rost ca de la început să ai o viziune prea clară, ar putea să dea de bănuit că ai venit cu ea pregătită de—acasă). Viziunea s—a înfiripat treptat, câştigând în intensitate şi dramatism. Era vorba de incendiul din Richmond. Doctorul Peake asculta cu răceală, şi frumoasa lui faţă vădea un dispreţ politicos; dar când a început să recunoască incendiul, expresia lui s—a schimbat, şi ochii i s—au aprins. De îndată ce mi—am dat seama de asta, am deschis larg supapa şi am lăsat să ţâşnească aburul din plin, oferind spectatorilor un regal de flăcări şi grozavii să—l ţină minte cât or trăi! Iar când am sfârşit, oamenii rămăseseră fară grai, încremeniseră parcă. Doctorul Peake se ridicase şi am văzut că răsuflă greu.

—Îndoielile mele s—au risipit, a spus el cu glas tare. Un asemenea miracol nu putea fi săvârşit prin nici o înţelegere prealabilă. Băiatul n—avea de unde să ştie aceste amănunte şi, totuşi, le—a descris cu precizia unui martor ocular şi cu o autenticitate de netăgăduit, aşa să—mi ajute Dumnezeu!

Am păstrat reşedinţa colonială pentru ultima seară, când am desăvârşit convertirea doctorului Peake cu ajutorul urmei lăsate de ghiulea în zidul clădirii. Doctorul a explicat apoi publicului că nu aveam de unde să cunosc acest mic amănunt, care deosebea reşedinţa familiei sale de toate celelalte case din Virginia, astfel încât era limpede că eu văzusem acest amănunt în halucinaţia mea. Ptiu, drace!

Curios lucru: când s—a încheiat turneul magicianului, în târguşor nu mai rămăsese decât un singur om care nu credea în hipnotism, şi acela eram eu. Toţi ceilalţi fuseseră convertiţi. Eu, însă, am rămas vreme de cincizeci de ani un adversar implacabil şi de neînduplecat al mesmerismului[7] şi al hipnotismului. Aceasta fiindcă eram hotărât să nu le experimentez în viaţa de apoi. Era peste puterile mele. Mă revolta însăşi noţiunea de mesmerism. Poate din pricină că îmi aducea aminte de un episod din

---

[6] *Capitala statului Virginia.*

[7] *mesmerism = prefăcătorie*

viaţa mea pe care, din orgoliu, aş fi vrut să—l uit, deşi socoteam, sau mă sileam să cred că nu voi fi pus niciodată în faţa vreunei "probe" care să nu fie ieftină şi inconsistentă şi care să nu aibă la spate vreun şarlatan de ţeapa mea.

Adevărul este că n—a trebuit să aştept mult pentru a mă plictisi de triumful meu. Cred că nici treizeci de zile. Gloria clădită pe minciuni devine curând o povară nesuferită. Fără îndoială că, o vreme, m—am bucurat să aud povestindu—se şi repovestindu—se isprăvile mele şi să văd oamenii minunându—se de ele şi exprimându—şi zgomotos admiraţia, dar ţin bine minte că, după un timp, acest subiect mi—a devenit odios şi n—am mai putut îndura scârba pe care mi—o provoca.

Îmi amintesc că generalul Sherman[8] îşi ieşea din sărite şi începea să înjure ori de câte ori auzea cântecul *Pe când mărşăluiam prin Georgia,* care se cânta anume pentru el oriunde se ducea.

Ce uşor e să—i faci pe oameni să creadă o minciună, şi ce greu e să le—o scoţi din cap!
Treizeci şi cinci de ani după aceste ticăloase isprăvi ale mele, m—am dus în vizită la maică—mea, pe care n—o văzusem de zece ani, şi, mânat de ceea ce mi se părea a fi un imbold destul de nobil şi poate eroic, m—am hotărât să mă umilesc în faţa ei şi să—i mărturisesc vechiul păcat. Mă hotărâsem cu greu: mă temeam de necazul pe care—l puteam căşuna şi de ruşinea ce s—ar fi arătat în ochii ei; dar după o lungă şi frământată chibzuire, sacrificiul mi s—a părut necesar, aşa încât mi—am luat inima în dinţi şi i—am mărturisit totul.

Spre uimirea mea, nu a avut loc nici o scenă dramatică, sentimentală, *a la George Washington*[9] *;* maică—mea n—a fost cătuşi de puţin mişcată; pur şi simplu n—a vrut să mă creadă şi mi—a spus—o! N—am fost numai dezamăgit, m—am simţit chiar jignit văzând că mărturisirea sinceră, pe care o făcusem cu preţul unor atât de mari eforturi, era respinsă cu atâta calm şi indiferenţă, când mă aşteptam să mă aleg cu un oarece profit de pe urma ei. I—am repetat de câteva ori, pe un ton din ce în ce mai aprins, că tot ceea ce făcusem în cadrul acelor reprezentaţii de demult era minciună şi înşelătorie; iar când mama a scuturat liniştită din cap, spunând că ştie ea ce ştie am jurat cu mâna pe inimă şi am întrebat—o: "Ei, *acum* ce spui?"

Dar nici aceasta n—a tulburat—o defel; a rămas neclintită în convingerea ei. Mi—a fost greu să îndur acest lucru, cu atât mai dureros cu cât atunci când mi—a respins jurământul, mi—a mai pus şi sare pe rană invocând fel de fel de argumente spre a—mi demonstra că nu ştiu ce vorbesc şi că m—am lăsat amăgit. Refuza să creadă că născocisem eu însumi acele halucinaţii şi zicea că vorbesc prostii: nu eram decât un copil pe vremea aceea şi n—aş fi fost în stare să născocesc aşa ceva. Şi amintindu—mi de incendiul din Richmond şi de reşedinţa colonială, mi—a spus că asemenea lucruri nu puteau fi scornite de un copil. Atunci mi—am dat seama unde trebuie să bat! I—am spus că avea dreptate: într—adevăr, nu le născocisem, ci le aflasem de la doctorul Peake. Dar până şi această lovitură n—a avut nici un efect.
Maică—mea mi—a răspuns că mărturia doctorului Peake atârna mai greu decât a mea, ori el declarase cât se poate de limpede că n—aveam de unde să ştiu despre lucrurile acelea.

Ruşinat şi plin de neputincioasă indignare, mi—am dat seama că fusesem învins pe toată linia. Nu—mi mai rămânea decât o singură carte, dar, e drept, o carte formidabilă. Am scos—o şi am aşteptat. Mi se părea inuman să—i dărâm fortăreaţa după ce o apărase atât de vitejeşte, dar înfrânţii nu cunosc mila. Am jucat deci acea carte supremă: era povestea cu acele. I—am spus solemn:
—Îţi dau cuvântul de onoare că fiecare ac înfipt în braţul meu mi—a pricinuit o durere crâncenă.

Iar ea mi—a răspuns:
—Au trecut treizeci şi cinci de ani de atunci. După atâta amar de vreme e firesc să ai această impresie, numai că mă aflam şi eu în sală atunci şi ştiu mai bine decât tine. Află că n—ai tresărit niciodată.

Era nespus de calmă! iar eu, dimpotrivă, simţeam că înnebunesc.
—O, Doamne, am exclamat. Lasă—mă să—ţi dovedesc că spun adevărul. Uită—te la braţul meu; înfige un ac în el, înfige—l adânc, n—am să tresar.

Ea însă şi—a clătinat capul cărunt şi mi—a spus, cu sinceritate şi convingere:
—Eşti un om în toată firea acum şi te poţi preface că nu te doare, dar atunci erai doar un copil şi n—ai fi

---

[8] *William Sherman (1820—l891), general american, a comandat una din armatele abolioniştilor în războiul civil american (186l—l865)*

[9] *Istoriografia şi literatura din S. U.A. din secolul al XIX—lea a idealizat figura lui George Washington (1732—l799) — comandantul suprem al armatelor coloniştilor în războiul de independenţă (1775—l783) şi întâiul preşedinte al S.U.A., prezentându—l drept prototipul omului cu maniere alese şi cu caracter frumos*

fost în stare să te prefaci.

Şi, astfel, pentru ea minciuna pe care i—o servisem în copilărie a rămas până la sfârşitul zilelor ei un adevăr de netăgăduit. Carlyle[10] spunea că "minciunile mor tinere". Aceasta dovedeşte că nu se pricepea la minciuni. Dacă aş fi asigurat pe viaţă această minciună a mea, de mult aş fi dat faliment tot plătind prime.

CUM AM CÂŞTIGAT TREI DOLARI

(3 octombrie 1907)

În unele privinţe am fost întotdeauna om cinstit; încă din fragedă tinereţe nu m—am putut niciodată deprinde să folosesc banii agonisiţi prin mijloace dubioase; am încercat de multe ori, dar principiile au fost totdeauna mai tari decât dorinţa mea. Acum şase sau opt luni, generalul—locotenent Nelson A. Miles[11] a fost sărbătorit în cadrul unui mare dineu oferit la New York; înainte de a lua loc la masă, am stat de vorbă cu el în salon, şi iată ce mi—a spus:

—Vă cunosc, mi se pare, de vreo treizeci de ani, nu—i aşa?

—Da, cam aşa ceva, i—am răspuns.

A rămas câteva clipe pe gânduri, apoi a urmat:

—Mă mir că nu ne—am întâlnit la Washington în 1867; eraţi acolo pe atunci, nu—i aşa?

—Da, numai că pe atunci nu eram cunoscut, nici nu începusem să înmuguresc, eram un personaj obscur, pe când dumneavoastră, la frumoşii lauri culeşi în războiul civil, adăugaserăţi o nouă ispravă glorioasă, tocmai vă întorseseraţi din strălucita campanie împotriva indienilor din Far West şi fuseseţi avansat general de brigadă, astfel încât toată lumea vorbea despre dumneavoastră şi vă ridica în slăvi. Dacă m—aţi întâlnit într—adevăr atunci, nici n—aţi putea să vă mai aduceţi aminte, afară doar dacă vreo întâmplare neobişnuită v—ar fi gravat în memorie întâlnirea noastră. Au trecut patruzeci de ani şi, după atâta vreme, oamenii mari nu—şi amintesc de fitecine.

Nedorind să prelungesc convorbirea pe această temă, am schimbat subiectul. Mi—ar fi fost foarte uşor să—i demonstrez că ne—am întâlnit la Washington în 1867, dar socotind că aceasta ar fi putut să ne stânjenească, fie pe el, fie pe mine, m—am lăsat păgubaş. Îmi amintesc însă foarte bine întâmplarea. Iată cum s—a petrecut:

Tocmai mă întorsesem din croaziera făcută pe bordul lui Quaker City şi încheiasem un contract cu Elisha Bliss din Hartford pentru o carte despre această croazieră. Cum nu aveam bani, m—am dus la Washington să încerc să—mi câştig existenţa acolo în perioada cât voi lucra la carte. Într—o bună zi m—am întâlnit cu William Swinton[12], fratele istoricului şi, împreună cu el, am ticluit un plan menit să ne asigure amândurora cele necesare traiului; am devenit astfel părinţii spirituali şi fondatorii primului sindicat de presă — o instituţie curentă în lumea ziaristică de astăzi. Am pus pe picioare cel dintâi sindicat de presă[13] de pe planeta noastră; e drept că era cam mic, dar aşa se întâmplă cu orice întreprindere nouă la începuturile ei. Aveam pe lista noastră douăsprezece publicaţii; toate săptămânale, toate obscure, sărace şi risipite hăt—departe în aşezările de la periferia ţării. Pentru aceste fiţuici era o mândrie să publice corespondenţe de la Washington, iar pentru noi era o fericire că nutreau asemenea ambiţii. Fiecare din cele douăsprezece publicaţii primea de la noi câte două scrisori pe săptămână, un dolar bucata; scriam fiecare câte o scrisoare pe săptămână şi expediam duplicate acestor binefăcători, câştigând astfel douăzeci şi patru de dolari pe săptămână, ceea ce reprezenta exact cât aveam nevoie pentru trai în locuinţa noastră ieftină şi modestă.

Swinton era unul dintre cei mai drăguţi şi mai simpatici oameni pe care i—am cunoscut vreodată şi

---

[10] *Thomas Carlyle (1795—l881), scriitor englez*

[11] *Nelson Appleton Miles (1839—l925), general american; a condus o serie de expediţii militare pentru exterminarea indienilor din Statele Unite*

[12] *William Swinton (1833—l892), ziarist american*

[13] *Agenţie care furnizează unui număr de ziare sau periodice materiale de presă finite (informaţii, editoriale, foiletoane, reportaje, cronici etc.) spre a fi publicate simultan*

duceam amândoi o viaţă plăcută, fiind cum nu se poate mai fericiţi. Swinton avea o educaţie şi o fire aleasă; era un adevărat gentleman, trecut prin şcoli înalte, cu o inteligenţă scăpărătoare şi cu o inimă curată, ca şi vorbele lui. Era scoţian şi prezbiterian[14], un prezbiterian de modă veche; foarte cinstit şi sincer în credinţa lui, la care ţinea şi care—i aducea pace şi linişte sufletească. N—avea nici un viciu, afară de o simpatie, mare şi plină de recunoştinţă, pentru whisky—ul scoţian, dacă o asemenea simpatie poate fi socotită viciu.

Eu, unul, n—o socoteam un viciu, deoarece Swinton era scoţian, iar pentru un scoţian whisky—ul e la fel de inofensiv cum e laptele pentru restul omenirii. În cazul lui Swinton, era o virtute, şi încă una costisitoare. Douăzeci şi patru de dolari pe săptămână ar fi fost pentru noi o adevărată avere dacă n—am fi fost nevoiţi să astâmpărăm setea carafei[15]: din pricina ei eram întotdeauna la limita liniei de plutire, şi orice întârziere în primirea vreunei fracţiuni a veniturilor noastre ne pricinuia mari greutăţi.

Ţin minte că într—un rând s—a produs o asemenea criză: trebuia să facem rost de trei dolari, şi asta chiar în ziua aceea. Nu mai ştiu cum se face că aveam nevoie de atâţia bani într—o singură zi, ştiu doar că aveam nevoie de atâţia bani, adăugând că se va duce să încerce şi el. Părea că nu se îndoieşte câtuşi de puţin că va reuşi, dar ştiam că această încredere era rodul evlaviei sale; eu, unul, nu împărtăşeam această încredere: n—aveam nici o idee, încotro s—o pornesc pentru a face rost de atâta bănet, şi i—am şi spus—o. Cred că în sinea lui i—a fost ruşine pentru necredinţa mea. M—a sfătuit să nu—mi fac griji, adăugând pe un ton simplu, categoric şi convins:

—Domnul va avea grijă.

Îmi dădeam seama: era sincer convins că Domnul va avea grijă, mi se părea însă că de—ar fi avut experienţa mea... Dar să lăsăm aceasta; până să isprăvească el vorba, credinţa lui puternică îşi făcuse efectul asupra mea, astfel că am plecat de acasă aproape încredinţat că Domnul va avea grijă.

Am cutreierat străzile cam o oră, căznindu—mă să găsesc un mijloc de a face rost de banii aceia, dar nu mi—a venit nici o idee. În cele din urmă, am intrat la "Ebbitt House", care pe atunci era un hotel nou şi m—am aşezat pe un scaun în holul cel mare. Deodată am zărit un câine intrând în hol. S—a oprit, s—a uitat la mine şi m—a întrebat din ochi: "Eşti prietenos?" I—am răspuns, tot din ochi, că sunt. Câinele a dat din coadă recunoscător şi s—a apropiat de mine, rezemându—şi botul pe genunchiul meu şi ridicând spre mine, cu o drăgălăşenie cuceritoare, ochii săi negri. Era un animal frumos, ca o fată, şi părea făcut tot din mătase şi catifea. I—am dezmierdat capul negru şi neted şi urechile clăpăuge; într—o clipită am devenit tandri ca o pereche de îndrăgostiţi. Puţin mai târziu, în hol s—a ivit generalul de brigadă Miles, eroul naţiunii, îmbrăcat în splendida lui uniformă albastră—aurie, urmărit de privirile pline de admiraţie ale tuturor. Zărind câinele, s—a oprit, şi în ochii lui s—a aprins o lumină care arăta că avea o slăbiciune pentru câinii de felul celui de lângă mine; apoi s—a apropiat şi, mângâind câinele, mi—a zis:

—Ce câine frumos! E o minune de câine, n—aţi vrea să—l vindeţi?

Eram mişcat; felul în care se adeverea profeţia lui Swinton mi se părea miraculos.

—Ba da, i—am răspuns.

—Cât cereţi pe el? m—a întrebat generalul.

—Trei dolari.

Generalul rămase vădit surprins.

—Trei dolari? Numai trei dolari? Păi câinele ăsta—i un câine neobişnuit, ar putea să coste pe puţin cincizeci de dolari. Dacă ar fi al meu, nu l—aş da nici pentru o sută. Mă tem că nu vă daţi seama de valoarea lui. Mai gândiţi—vă la preţ, n—aş vrea să vă păcălesc.

Dacă m—ar fi cunoscut, ar fi ştiut însă că mi—ar fi venit la fel de greu să—l păcălesc, pe cât îi venea lui de greu să mă păcălească pe mine. I—am răspuns cu aceeaşi hotărâre calmă ca şi mai înainte:

—Nu, doar trei dolari, ăsta—i preţul.

—Bine, dacă stăruiţi... mi—a spus generalul şi, după ce mi—a dat cei trei dolari, a plecat cu câinele, dispărând pe scară.

Peste vreo zece minute, a apărut în hol un domn de vârstă mijlocie, cu o înfăţişare blajină şi a început să arunce priviri în dreapta şi—n stânga, uitându—se până şi sub mese.

—Nu cumva căutaţi un câine? l—am întrebat.

---

[14] *Adept al unei doctrine religioase calvine: în Scoţia —religie de stat*

[15] *carafă = pahar*

Până în clipa aceea avusese o expresie tristă şi neliniştită, dar acum faţa i se luminase deodată.
—Da, l—aţi văzut cumva? m—a întrebat el.
—Da, a fost aici până adineauri. Cred că aş putea să—l găsesc dac—aţi dori să încerc.

Rareori am văzut om să pară atât de recunoscător, iar când mi—a spus că mă roagă să încerc, am simţit şi în glasul lui multă recunoştinţă. I—am răspuns că voi fi bucuros să încerc, dar că, întrucât cercetările mi—ar putea lua oarecare timp, sper că îmi va plăti ceva pentru osteneală. Mi—a zis că va fi fericit să—mi plătească, şi a repetat cuvântul "fericit", apoi m—a întrebat:
—Cât?
—Trei dolari, i—am răspuns. A părut surprins şi mi—a zis:
—Dragă domnule, dar e o nimica toată. O să vă plătesc zece.
—Nu, trei dolari e preţul, am repetat eu, şi apoi am pornit—o în sus pe scări, nedorind să mai lungesc vorba, deoarece Swinton îmi spusese că aceasta era suma pe care Domnul avea să ne—o procure, iar mie mi se părea că ar fi un sacrilegiu să iau măcar şi un penny peste ceea ce ne era hărăzit.

Abătându—mă pe la cuşca portarului, am aflat numărul camerei ocupate de general, şi când am deschis uşa camerei şi am intrat, l—am găsit pe general, care—şi mângâia, fericit, câinele.
—Îmi pare rău, dar trebuie să iau înapoi câinele, i—am zis.
—Să—l iei înapoi? m—a întrebat generalul, uimit din cale—afară. Păi, e câinele meu, mi l—ai vândut doar, şi încă la preţul pe care l—ai cerut.
—Da, e adevărat, i—am răspuns. Dar trebuie să—l dau înapoi, pentru că individul îl cere.
—Care individ?
—Stăpânul lui; nu era câinele meu. Generalul a rămas şi mai uluit şi, vreme de câteva clipe, aproape că şi—a pierdut graiul, apoi a bâiguit:
—Vrei să spui că mi—ai vândut câinele altuia? Deşi ştiai că e al altuia?
—Da, deşi ştiam că nu e câinele meu.
—Atunci, de ce mi l—ai vândut?
—Ce întrebare ciudată pui şi dumneata! L—am vândut fiindcă ai vrut să—l cumperi. Mi—ai spus că ţii morţiş să—l cumperi, nu poţi tăgădui. Eu nu eram ahtiat să—l vând, nici nu—mi trecuse prin cap să—l vând, dar am avut impresia că dacă pe dumneata te—ar aranja...

Mi—a tăiat vorba, zicându—mi:
—Să mă aranjeze? E cel mai năstruşnic aranjament de care am auzit vreodată!... Auzi idee! să vândă un câine care nu—i aparţine...

L—am întrerupt şi eu, zicându—i:
—N—are nici un rost să continuăm această discuţie: ai spus chiar dumneata că valorează probabil o sută de dolari. Eu nu ţi—am cerut decât trei. Era ceva necinstit în asta? Mi—ai oferit mai mulţi bani, ştii prea bine că aşa e. Eu ţi—am cerut însă numai trei dolari; e un lucru pe care nu—l poţi tăgădui.
—O, pentru numele lui Dumnezeu, ce are a face una cu alta? Important este că dumneata nu erai stăpânul câinelui, cum de nu—ţi dai seama? După cât se pare, dumneata nu socoteşti că este necinstit să vinzi lucruri care nu—ţi aparţin dacă le vinzi ieftin! Şi acum...
—Te rog să nu mai discutăm despre asta! i—am retezat eu vorba. N—ai cum să negi faptul că preţul era perfect echitabil, perfect rezonabil, ţinând seama că nu eram stăpânul câinelui, aşa că orice discuţie pe chestia asta e pierdere de vreme! Acum trebuie să—l iau înapoi, fiindcă individul are nevoie de el. Nu—ţi dai seama că n—am de ales? Pune—te în situaţia mea. Să presupunem c—ai vândut şi dumneata un câine care nu—ţi aparţinea, să zicem că...
—Ah, nu—mi mai împuia capul cu raţionamentele dumitale idioate! Ia—l şi lasă—mă în pace!

I—am dat înapoi cei trei dolari şi am plecat cu câinele pe scări în jos, iar stăpânul lui l—a luat în primire şi mi—a plătit trei dolari pentru osteneală.

Am plecat de acolo cu conştiinţa împăcată, fiindcă procedasem cinstit; n—aş fi fost în stare să mă folosesc de banii pe care—i primisem din vânzarea câinelui, deoarece nu mi se cuveneau, dar ceilalţi trei dolari îi căpătasem pentru faptul că restituisem câinele adevăratului său stăpân, astfel încât banii aceştia, câştigaţi cinstit, mi se cuveneau de drept. De n—aş fi fost eu, poate că individul acela nu şi—ar fi recăpătat câinele niciodată. Până în ziua de azi principiile mele au rămas aceleaşi ca şi atunci. Am fost totdeauna cinstit şi ştiu că nu pot fi altfel. Aşa cum spuneam la început: n—am putut niciodată să mă ating de banii agonisiţi prin mijloace dubioase.

Asta—i povestea. În parte, e adevărată.

"ŞTIREA DESPRE MOARTEA MEA"

(3 aprilie 1906)

Ţin minte că acum nouă ani, când locuiam în Tedworth Square, la Londra, ziarele americane au primit prin telegraf ştirea că aş fi pe moarte. Muribundul nu eram eu, ci un alt Clemens, un văr al meu, care s—ar fi cuvenit să moară, dar a scăpat, nu ştiu nici eu prin ce tertipuri sau alte manopere caracteristice clanului nostru.

Corespondenţii din Londra ai ziarelor americane au început să mă asalteze, potrivit instrucţiunilor telegrafice ale patronilor lor, spre a se interesa de starea mea. Eram sănătos, şi aceasta i—a făcut pe toţi să se mire şi să fie nemulţumiţi că mă găsesc citind şi fumând liniştit în biroul meu, adică aproape fară valoare ca subiect pentru o telegramă transatlantică. Printre aceşti corespondenţi se afla şi un tânăr irlandez, grav, blând şi simpatic, care a încercat din răsputeri să—şi ascundă dezamăgirea şi să pară bucuros; acesta mi—a spus că ziarul său, *Evening Sun,* îi telegrafiase că la New York se zvoneşte că aş fi murit. Ce să telegrafieze drept răspuns? m—a întrebat el.

—Spune—le că zvonul este exagerat, l—am sfătuit eu.

Individul a plecat solemn, fară să zâmbească, şi a expediat o telegramă reproducând întocmai aceste cuvinte. Ele au înveselit omenirea şi sunt citate din când în când în presă ori de câte ori ziariştii vor să risipească vreun zvon exagerat. Corespondentul următor care a venit la mine a fost tot un irlandez. Ţinea în mână o telegramă — era de la ziarul *World* din New York — şi mi—am dat seama că se străduieşte să aducă vorba despre telegrama aceea cu ajutorul atâtor amabilităţi şi drăgălăşenii, încât am fost curios să văd şi eu ce scrie în telegramă. De aceea, când mi s—a ivit prilejul, i—am luat—o din mână. Telegrama spunea: "Dacă Mark Twain pe moarte, trimite cinci sute cuvinte. Dacă mort, trimite o mie".